

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ			
ПРИМЉЕНА:	28. 11. 2014		
Орг. јед.	Бр. 4506	Почетак	Завршетак
08			

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације кандидата Владимира Шебека

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Крагујевцу бр. 3146/6.1 од 01.10.2014. године, формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације Владимира Шебека, под називом **Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета**, у саставу: проф. др Божидар Бановић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу; проф. др Зоран Ђурђевић, ванредни професор на Криминалистичко-полицијској академији у Београду и проф. др Бранислав Симоновић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу (ментор). Након детаљног прегледа и анализе писаног рада, Комисија подноси Већу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Владимир Шебек је рођен 12.06.1980. године у Крагујевцу, где је завршио основну школу. Школовање наставља у средњој школи унутрашњих послова у Сремској Каменици коју завршава са одличним успехом 1999. године. Исте године заснива радни однос у Министарству унутрашњих послова Републике Србије у Секретаријату унутрашњих послова у Крагујевцу. Дипломирао је на Полицијској академији у Београду 2004. године, стекавши звање дипломираног официра полиције.

Кандидат Владимир Шебек је запослен у Министарству унутрашњих послова Републике Србије, чију је професионалну каријеру од 1999. године обележио полицијски рад од пешачког и патролног полицајца, криминалистичког полицајца и руководиоца линије за сузбијање крвних и сексуалних деликата, све до обавештајног службеника Управе криминалистичке полиције – Службе за криминалистичко-обавештајне послове и прикривене иследнике.

Поред ангажовања на пољу примене закона у области контроле криминалитета, Кандидат је као тренер за обављање информативних

разговора према енглеском *PEACE* (ПИС) моделу, укључен у обуци полицијских службеника МУП-а РС.

Завршио више обука и семинара, од којих се по важности и садржају издвајају следеће међународне обуке:

- International Low Enforcement Academy – ILEA Budapest (у организацији Federal Bureau of Investigation FBI, март-мај 2006. године);
- International Low Enforcement Academy – ILEA Roswell USA (напредна обука за службенике агенција за примену закона у организацији Federal Bureau of Investigation FBI, фебруар-март 2008. године);
- Organization for security and co-operation in Europe – OSCE, Mision to Serbia, Курс за тренере (извођење наставног садржаја), Београд мај-јун 2008. године;
- Serious Organised Crime Agency – SOCA, Intelligence Course with SOCA Intelligence Trainers held in Belgrade, мај 2012. године;
- Swedish National Police, Course for informant handlers in accordance with EU standards (тема: руковођење информаторима у складу са стандардима Европске уније), Београд, јануар 2012. године;
- Organization for security and co-operation in Europe – OSCE, Mision to Serbia, обука за *PEACE* модел обављања информативних разговора (обуку изводили експерти лондонске Метрополитен полиције), Београд, јун 2012. године;
- Federal Criminal Police Office (Germany) - Bundeskriminalamt ВКА, Undercover Investigations in the Field of Organised Crime (тема: прикривене операције на пољу организованог криминала), Београд, мај 2012. године;
- The George C. Marshall European Center for Security Studies (College of International and Security Studies), Program on Applied Security Studies – Capacity Building, Garmisch-Partenkirchen (Germany), септембар-децембар 2013. године;

У току професионалног рада и завршених едукација, кандидат Владимир Шебек је више пута награђиван. Од тога, можемо издвојити додељену плакету и медаљон „Св. Ђорђа“ од стране мађарског директора полиције за изузетну посвећеност и залагања током похађања Међународне академије за примену закона у Будимпешти (*International Low Enforcement Academy – ILEA Budapest*) у току 2006. године, затим више захвалница од шефа Одељења за спровођење закона Мисије ОЕБС у Србији за изузетан допринос и унапређење програма обуке службеника МУП-а РС за обављање информативних разговора према *PEACE* моделу, као и награду градоначелника Крагујевца за допринос укупном стању безбедности града у току 2009. године.

Такође, кандидат Владимир Шебек је добитник стипендије Џорџ Маршал центра и Колеца за европске студије безбедности у Гармиш-Партенкирхену, Немачка (*The George C. Marshall European Center for Security Studies - College of International and Security Studies*), за истраживање у пројекту под називом: *Criminal Intelligence: The role and*

possibilities of preventing international organized illegal migrations to the EU (Case Study: The Republic of Serbia – the role and position in the international organized illegal migrations to the EU) за 2013-2014 годину.

2. Научноистраживачки рад кандидата

Учешће у истраживачким пројектима:

- Учешће у пројекту Европске уније „*IPA 2008. Police Cooperation: Fight against Organised Crime, in particular Illicit Drug Trafficking and the Prevention of Terrorism* (тема: *Undercover Investigations in the Field of Organised Crime*), Београд, мај 2011. године;
- Учешће у пројекту „*Development of the Ministry of Interior of the Republic of Serbia 2012-2014*“, agreement by the government of the Republic of Serbia and the Swedish National Police board for development of capacities for Intelligence Led Policing, Београд 2012. године;
- Учешће у пројекту Шведске националне полиције и МУП-а РС на тему: *Police Development – Result Based Management RBM* (тема: Развој полиције – управљање на базирано на основу резултата), Београд, Мај 2013. године;
- Organization for security and co-operation in Europe – OSCE, Mission to Serbia, програм за борбу против организованог криминала (учешће у области унапређења рада полиције са жртвама породичног насиља у склопу имплементације Посебног протокола за поступање полиције у случајевима насиља над женама у породичним и партнерским односима);
- The George C. Marshall European Center for Security Studies (College of International and Security Studies), пројекат под називом: *Criminal Intelligence: The role and possibilities of preventing international organized illegal migrations to the EU (Case Study: The Republic of Serbia – the role and position in the international organized illegal migrations to the EU)*. Кандидат је носилац пројекта. Рукопис истраживачког пројекта (са горе наведеним називом) биће публикован у Међународном часопису *Per Concordiam: Journal of European Security and Defense Issues* (ISSN 2166-322X (print); ISSN 2166-3238 (online);

Учешће на научним и стручним скуповима:

- Конференција на тему „*Процес доказивања и улога материјалних доказа у кривичном поступку*“, Врњачка Бања 13-14. Јун 2007., под организацијом OSCE, Mission to Serbia;
- Стручни скуп у оквиру пројекта Европске уније са темом: *Полицијски рад вођен криминалистичко-обавештајним информацијама (Intelligence-Led Policing); рад са информаторима и сарадницима; Међународна кривична сарадња у истрагама и размени информација*. Београд 2011. година. Излагање на тему: *Joint Investigation Teams – JITs* (Заједнички истражни тимови). Рад публикован у Ревиви за

безбедност бр. 4/2011, под називом *Заједнички истражни тимови у супротстављању организованом и транснационалном криминалитету*).

- Међународни скуп у Џорџ Маршал Центру (The George C. Marshall European Center for Security Studies - College of International and Security Studies), са темом: *Countering Narcotics and Illicit Trafficking - CNIT*, Garmisch-Partenkirchen (Germany), јун 2014. године;

II. ОПШТА ОЦЕНА РАДА У СКЛАДУ СА ПРАВИЛНИКОМ УНИВЕРЗИТЕТА О ПРИЈАВИ, ИЗРАДИ И ОДБРАНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ (Прилог бр. 2. тачка 2.)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Значај и допринос докторске дисертације кандидата Владимира Шебека, под називом *„Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета“*, огледа се не само у обогаћивању корпуса савремених кривичних и криминалистичких сазнања о моделима криминалистичко-обавештајне делатности и њиховом утицају на контролу криминалитета, већ се могу ценити и у светлу нужних напора на креирању адекватне стратегије у контроли савремених криминалних активности како на простору Републике Србије тако и шире, с обзиром на већ постојећи универзални карактер криминалистичко-обавештајне делатности, али и све израженији међународни карактер криминала.

Стављајући научноистраживачки фокус на криминалистички значај информација, као и на поступак њиховог обогаћивања кроз стварање *intelligence* (односно криминалистичко-обавештајне информације), ова дисертација даје допринос развоју и усавршавању криминалистике и као науке и као праксе.

Резултати до којих се дошло у раду на дисертацији у складу су са напорима друштва за стварање предуслова за ефикасно деловање полиције уз пуно поштовање слобода и права човека и грађанина. Ако се овоме дода чињеница да је један од приоритетних задатака наше државе усаглашавање са прописима Европске уније и њеним захтевима за прихватање Европског криминалистичко-обавештајног модела, онда ова дисертација, добија још више на значају. Посебно је значајно напоменути да је у току и рад на реформи полицијске организације, чији је један од главних циљева стварање криминалистичко-обавештајне делатности као основе за ефикасније деловање полиције кроз стварање и функционисање полицијског рада вођеног криминалистичко-обавештајним информацијама (*Intelligence-Led Policing – ILP*). Допринос дисертације нарочито треба ценити у светлу актуелног одсуства стратегије у Србији и јасног курса у спровођењу и имплементацији ове полицијске иновације упркос њеној актуелности.

У дисертацији се критички сагледава садржај криминалистичко-обавештајне делатности. У том контексту, извршена је компарација са

страним полицијским организацијама у којима је присутан овај модел и на тај начин се дошло до сазнања о најадекватнијим путевима примене модела у нашим условима.

У вези са питањем значаја и доприноса докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области, истичемо чињеницу да су ретки радови који указују на значај криминалистичко-обавештајне делатности, док истраживања у нашој земљи, готово да нису вршена. У операционализацији идеје криминалистичко-обавештајне делатности није довољно учињено. Отуда и предности ове полицијске иновације нису препознате, нити су у довољној мери елабориране у нашој теорији, нити примењене у пракси. Ако се има у виду, да до сада, у нашој стручној литератури, није на овако свеобухватан начин обрађивана проблематика модела криминалистичко-обавештајне делатности, онда и дисертација кандидата Владимира Шебека, добија на значају. Може се констатовати да урађена докторска дисертација, има значај који превазилази научне оквире простора Србије.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација под називом „Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета“, представља **резултат оригиналног научног рада** кандидата Владимира Шебека у области кривичних наука, тј. у области криминалистике. Приказујући како модел криминалистичко-обавештајне делатности може унапредити ефикасност у оквиру превенције и репресије криминалитета, Кандидат је резултатима истраживања допринео развоју криминалистике као науке. Такође, Кандидат афирмише нова истраживања ове изузетно значајне области.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат Владимир Шебек је у свом досадашњем научном раду објавио више радова из научне области кривичних наука:

1. **ШЕБЕК Владимир**, *Записничко документовање исказа осумњиченог: кривично-процесни и криминалистички аспекти*, Безбедност бр. 1/2010., стр. 258-273; COBISS.SR-ID 513033648; [M-52];
2. **ШЕБЕК Владимир**, *Феноменолошка обележја хомицида и хомициданата – криминолошка истраживања на територији града Крагујевца за период од 1999-2009. године*, Гласник права Правног факултета у Крагујевцу, година I, бр. 3/2010., стр. 81-111; COBISS.SR-ID 513033392;
3. **ШЕБЕК Владимир**, *Претпоставка невиности као савремени стандард у кривичном поступку*, Билтен Окружног суда у Краљеву, бр. 1/2010., стр. 45-60; COBISS.SR-ID 513034160;

4. **ШЕБЕК Владимир**, *Заједнички истражни тимови у супротстављању организованом и транснационалном криминалитету*, Ревизија за безбедност бр. 4/2011., стр. 295-313; COBISS.SR-ID 192139532;
5. **ШЕБЕК Владимир**, *PEACE (ПИС) модел за обављање информативних разговора*, Билтен Округног суда у Краљеву, бр. 4/2012., стр. 9-52; COBISS.SR-ID 513033904;

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија сматра да докторска дисертација под називом „Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета“, у потпуности испуњава постављене захтеве у погледу обима и квалитета рада, с обзиром на тему која је пријављена и одобрена. Теоријска и практична истраживања одговарају наслову докторске дисертације. Може се констатовати поклапање одобрених циљева и циљева постављених у раду, затим, одобрених и примењених метода, као и одобрене и завршене структуре докторске дисертације.

5. Приказ структуре и садржаја израђене докторске дисертације

Рукопис докторске дисертације под насловом „Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета“, обима је 587 страница, од чега 509 страница текста, 19 страница пописа коришћене литературе, 3 странице са листом скраћеница и акронима, као и 34 странице прилога. Рукопис садржи 414 библиографских јединица као и 1376 фусноте. Дисертација је обогаћена са 156 илустрација у форми табела, графикона, шема и слика, те се састоји од увода, шест тематских делова (поглавља), закључних разматрања, прегледа коришћене литературе, листе скраћеница и акронима и прилога.

Појединачно посматрано делови рада носе следеће називе: Увод (стр.1-9), Традиционални (реактивни) концепт рада полиције у супротстављању криминалитету (стр. 10-55), Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета (стр. 56-175), Криминалистичко-обавештајна делатност (стр. 176-294), Садржај рада и методи криминалистичко-обавештајне делатности (стр. 295-406), Упоредни приказ модела криминалистичко-обавештајне делатности (стр. 407-455), Резултати емпиријског истраживања (стр. 456-494), Закључци и предлози (стр. 495-509).

У **уводном делу** дисертације Кандидат је формулисао проблем истраживања уважавајући принципе научне методологије, одредио је предмет истраживања, циљеве рада, хипотетички оквир истраживања и образложио научну и друштвену оправданост спровођења истраживања. Предмет истраживања се односи на дефинисање, организациону структуру, начин имплементације, функционисање и значај метода и филозофије рада криминалистичко-обавештајне делатности у циљу

контроле криминалног деловања (како на нивоу појединачних криминалних активности, тако и на нивоу организованих и транснационалних криминалних група). Предмет истраживања обухвата теоријску обраду криминалистичко-обавештајне делатности као полицијске иновације и критичку анализу метода и техника примењиваних у пракси оваквог начина антикриминалног деловања.

Са аспекта научно-дисциплинарног одређења, Кандидат истиче да је предмет истраживања сложен, с обзиром на то да се његовим проучавањем бави већи број кривичних наука, међу којима доминантно место заузима криминалистика. Предмет истраживања је и у директној вези и са другим дисциплинама из уже области безбедносних наука, што потврђује његов интердисциплинарни карактер.

Као циљ истраживања Кандидат одређује стицање знања на нивоу научне дескрипције и класификације, са тежњом да се главна питања која се односе на модалитете криминалистичко-обавештајног организовања агенција за примену закона истраже до нивоа научног објашњења. Овим је омогућено и давање одговарајућих предлога за примену у практичној делатности и *de lege ferenda*.

На крају, Кандидат указује и на основне разлоге који оправдавају предузето истраживање, а пре свега на чињеницу да, иако је реч о актуелној теми, у нашој науци, али и пракси, није учињено довољно како би се сагледао значај криминалистичко-обавештајне делатности и њене могућности у унапређењу полицијске праксе.

Први део дисертације носи назив „**Традиционални (реактивни) концепт рада полиције у супротстављању криминалу**“ и састоји се од четири тематске целине.

У првом поглављу Кандидат износи мишљење да расправа о улози полиције у контроли криминалних активности треба у први план да постави проучавање, проналажење и усавршавање метода и средстава које се користе у остваривању тих задатака. У овом поглављу се разматра и о субјектима укљученим у процес криминалистичко-обавештајне делатности. Полазећи од чињенице да су у моделу криминалистичко-обавештајне делатности главни активни субјекти полиција, јавно тужилаштво и кривични суд, тежиште је стављено на питања организације, надлежности и овлашћења тих субјеката у криминалистичко-обавештајној делатности, као и неопходности мулти-агенцијског приступа у сузбијању криминалитета.

У другом поглављу кандидат истражује теоријске и практичне поставке традиционалног (реактивног) полицијског рада, где испитује постављену помоћну хипотезу да традиционалне методе супротстављања криминалном деловању имају значај, али су недовољне за успешну контролу савремених облика криминалитета. Кандидат износи главне карактеристике оваквог начина полицијског рада, истовремено наводећи слабости реактивног приступа. Износи закључак о неопходности промена у полицијском функционисању и потребу преласка на проактивне моделе какав је и модел криминалистичко-обавештајне делатности. У вези с тим, незаобилазни аспекти су и организационе и функционалне компоненте полиције.

У трећем поглављу овог дела дисертације разматра се неопходност проактивног деловања полиције и врши анализа сродних

модела криминалистичко-обавештајне делатности (концепт стратешки оријентисаног рада (*Strategic Policing*); концепт полицијског рада усмереног ка заједници (*Community Oriented Policing - COP*); и концепт проблемски оријентисаног рада полиције (*Problem Oriented Policing - POP*).

У четвртном поглављу Кандидат анализира и интерпретира резултате спроведеног емпиријског истраживања о традиционалном (реактивном) моделу полицијског рада. Резултати истраживања су показала да полицијски службеници МУП РС од укупне активности у криминалистичкој делатности више од две трећине предузимају као реакцију на извршено кривично дело, тј. поступају реактивно што је главна одлика традиционалног полицијског рада.

Други део дисертације садржи наслов „**Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета**“. Овај део рада подељен је на четири поглавља. Прво поглавље носи наслов „*Општа теоријска питања криминалистичко-обавештајног рада*“. У овом делу Кандидат приказује: настанак и историјски развој обавештајних активности и обавештајних организација, основе развоја обавештајних активности, појам обавештајних служби и безбедносних служби, њихове поделе и улоге у обавештајно-безбедносном систему. На крају, се анализира безбедносно-обавештајни систем Републике Србије.

Друго поглавље носи наслов *Савремене обавештајне активности*. Кандидат истиче да иако се на први поглед може закључити да између класичне обавештајне активности и криминалистичко-обавештајног рада постоји знак једнакости, то није тачно. Основна разлика између обавештајног и криминалистичко-обавештајног поступања формалне је природе и налази се у чињеници да се обавештајни рад, који се по правилу примењује према држављанима или органима других држава, одвија ван законских оквира и правне регулативе, што се не може рећи за криминалистичко-обавештајни рад. Поред тога, Кандидат у раду дефинише основне термине и указује на могуће грешке и различита тумачења приликом коришћења. Циљ је успостављање јединствене терминологије на пољу криминалистичко-обавештајне делатности у Републици Србији. У оквиру овог поглавља, Кандидат приказује модел криминалистичко-обавештајне делатности заснован на анализи научне литературе и ставова академске јавности. При том, настоји да представи примењљиве смернице и претпоставке за ефективну криминалистичко-обавештајну делатност, или бар оквире за тај модел. Изучавајући праксу криминалистичко-обавештајне делатности, дефинише основна *начела* која представљају темеље успешне, ефикасне, али пре свега и етичке криминалистичко-обавештајне делатности. Развој филозофије полицијског рада вођеног криминалистичко-обавештајним информацијама (*Intelligence-Led Policing ILP*), јесте тематска област наставка поглавља, те се у том циљу дефинише ова полицијска филозофија и прави дистинкција са моделом криминалистичко-обавештајне делатности. Кандидат у дисертацији анализира две водеће теоријске концепције ILP: *први*, теоријски конципиран од стране *Ratcliffe* тзв. „3-i“ модел, и *други*, конципиран од стране *Carter & Carter*.

У трећем поглављу: „*Концептуалне анализе криминалистичко-обавештајне делатности*“, Кандидат идентификује и даје преглед процеса и кључних фактора који су потребни за развијање и имплементацију криминалистичко-обавештајне делатности, односно полицијског рада вођеног криминалистичко-обавештајним информацијама. У том смислу, Кандидат истиче да не постоји јединствени модел криминалистичко-обавештајне делатности који може бити укључен у сваку агенцију. То потврђује и наслов овог рада, односно не постоји јединствени модел који би био имплементиран у свим полицијским организацијама или безбедносним системима. Свака агенција, сходно својим потребама и приоритетима, расположивим ресурсима и животним условима окружења, креира радни модел криминалистичко-обавештајне делатности. У вези с тим, Кандидат представља и анализира „алате“ који се могу користити како би се идентификовале криминалистичко-обавештајне потребе агенције, а затим и осмислила политика и процеси, који ће учинити криминалистичко-обавештајну делатност и полицијски рад вођен криминалистичко-обавештајним информацијама функционалним за сваку организацију. Међу најзначајнијима елементима модела, за које постоји општи консензус међу ауторима, Кандидат наводи следеће: *посвећеност (менаџмента и особља) концепту и сарадња; подешавање организационе структуре; обука (едукација) и подизање свести; план прикупљања информација и план управљања информацијама; унапређење аналитичких капацитета; повезивање модела са сродним конструкцијама полицијског рада (рад полиције у заједници; проблемски оријентисан рад и сл.); правна регулатива; промена културе у прихватању концепта полицијског рада вођеног криминалистичко-обавештајним информацијама*. Криминалистичко-обавештајни модел захтева изградњу партнерстава као један од услова успешне имплементације. Партнерство у оквиру криминалистичко-обавештајне делатности Кандидат сагледава кроз два вида сарадње: унутрашњег партнерства и спољашњег партнерства. У овом поглављу се анализирају и криминалистичко-обавештајни производи. Генерални закључак који Кандидат наводи јесте да криминалистичко-обавештајна делатност остаје без успеха уколико резултат таквих активности нису обавештајни производи намењени полицијским руководиоцима, менаџерима и другима. Они би требало да буду од значаја при доношењу полицијских одлука, вођењу криминалистичких истрага или распореду снага (алокацији ресурса). Четири су кључна криминалистичко-обавештајна производа: *стратешке процене; тактичке процене; профилисање проблема; профилисање мета – циљева*. Као и сви постојећи модели полицијског организовања, и модел криминалистичко-обавештајне делатности садржи концептуалне слабости, критике и лимите, а што Кандидат критички сагледава и представља на крају овог поглавља.

Криминалистичко-обавештајни модел организације полицијске делатности у Републици Србији, наслов је четвртог поглавља у овом делу рада. Кандидат у овом поглављу анализира постојеће стање у области криминалистичко-обавештајне делатности у МУП-у Републике Србије, констатујући симболичну (површну) имплементацију овог

модела. Ово потврђују и резултати анализе емпиријског истраживања о моделу криминалистичко-обавештајне делатности код нас, које је Кандидат представио у оквиру докторске дисертације.

Трећи део дисертације носи назив „**Криминалистичко-обавештајна делатност**“ и састоји се од три поглавља. У првом, које носи назив „*Предмет криминалистичко-обавештајне делатности*“, Кандидат дефинише информацију као основни и главни елемент у свеобухватним делатностима сваке полицијске организације. Дефинисање појма информација, односно информационе хијерархије, примарни су садржај овог поглавља. Кандидат посвећује пажњу правилној употреби термина и њиховом разграничењу, а највише различитом тумачењу термина *информација* и *intelligence*. Кандидат критикује уско схватање информације у практичној делатности, сматрајући да информација може бити шира, проактивна, везана за контекст појаве, услове и узроке који погодују друштвено опасним и негативним појавама. Као кључну особину информације Кандидат истиче њену вредност, те на основу тога дефинише и основне критеријуме вредности информације, а то су: правовременост и актуелност, релевантност, тачност и поузданост.

Друго поглавље носи наслов *Извори информација у криминалистичко-обавештајној делатности*. Кандидат наводи да прикупљање информација представља основну фазу у процесу криминалистичко-обавештајне делатности. За потребе правилног успостављања *линије за прикупљање информација* у криминалистичко-обавештајном процесу, Кандидат наводи поделу извора информација на: *отворене изворе информација; затворене изворе информација; и прикривене (класификоване) изворе информација*. Поред тога, допуњује ову поделу, наводећи да постоје информације које долазе из заједнице као значајног ресурса, дефинишући *заједницу као извор информација*. У тој структури извора, заједница као извор информација се означава као посебна врста извора, односно *sui generis*. Као кључне факторе у одабиру извора информација Кандидат идентификује: *оправданост; пропорционалност; и неопходност*. Сматра да у супротстављању савременом криминалу најефикасније је примењивати криминалистичко-обавештајне комбинације извора, односно користити све расположиве изворе информација, свакако уз уважавање дефинисане линије у прикупљању информација.

Треће поглавље је посвећено *процесу криминалистичко-обавештајне делатности*. Према тематском садржају, али и обиму, оно представља једно од најзначајнијих поглавља у дисертацији. Криминалистичко-обавештајни процес који је Кандидат представио у дисертацији, састоји се из седам међусобно повезаних фаза: 1) *постављање и дефинисање задатака*; 2) *прикупљање информација*; 3) *процена информација*; 4) *сређивање/интеграција информација*; 5) *анализа информација*; 6) *дисеминација/ширење завршних криминалистичко-обавештајних продуката*; и 7) *ре-евалуација криминалистичко-обавештајног процеса*. Ову тематску целину представља појединачно анализирање сваке наведене фазе у процесу, коју Кандидат обогаћује корисним примерима из праксе. Наставак текста садржи осврт на критике, слабости и недостатке криминалистичко-

обавештајног процеса, као и фокус на безбедност криминалистичко-обавештајног процеса.

Четврти део дисертације носи назив „**Садржај рада и методи криминалистичко-обавештајне делатности**“, и састоји се од три поглавља. Прво поглавље је посвећено *садржају рада и методама криминалистичко-обавештајне делатности*. За потребе дисертације Кандидат предлаже класификацију метода криминалистичко-обавештајне делатности на: *методе прикупљања информација из отворених извора; методе прикупљања информација из затворених извора и методе прикупљања информација из поверљивих (класификованих) извора информација*. Последњи метод Кандидат анализира кроз три технике (тј. методе): метод инфилтрације; метод електронског надзора и методе директног прикупљања информација. Наводећи основне карактеристике и начине предузимања таквих делатности обогаћује текст примерима из праксе. Кандидат сматра да у супротстављању савременом криминалу најефикасније је примењивати криминалистичко-обавештајне комбинације метода које представљају сједињавање више тактичких начина уз уважавање дефинисане линије у прикупљању информација. Кандидат наводи да коришћење било ког метода у прикупљању информација треба да красе три доминантне особине: проактивност, офанзивност и тајност предузимања.

Друго поглавље обрађује проблематику *људских извори информација* и посвећено је институту информатора. У њему се на систематичан начин излаже компаративни приказ овог института обзиром да заузима централно место у прикупљању информација у криминалистичко-обавештајном процесу. У овом делу текста обрађују се питања појма *људских извора информација*, неопходности ангажовања, мотиви за пружање информација, принципи у раду са информаторима. Посебна пажња се посвећује питањима доказне вредности информатора и оснивања специјализоване полицијске јединице за рад са њима. Кандидат предлаже модел практичног (професионалног и етичког) оквира за рад са информаторима. Своје ставове поткрепљује примерима из криминалистичке праксе коришћења информатора. Делови овог поглавља се додатно обогаћују анализом и описом добијених резултата емпиријским истраживањем.

Треће поглавље обрађује тему *етичких стандарда криминалистичког-обавештајног рада и интегритета обавештајног службеника*. У њему се истиче да је промена традиционалне полицијске делатности и фокус на превентивне истраге отворила и низ питања о могућностима злоупотреба и задирања у приватност грађана. Ово доводи да се од криминалистичко-обавештајних активности у супротстављању и контроли савремених форми криминала очекује да задовоље двоструке стандарде. Са једне стране оне морају бити дорасле изазову нараслог криминалитета (посебно организованог), а са друге стране, неопходно је да буду испоштовани одређени нормативи када је реч о заштити слобода и права грађана. У том смислу, Кандидат наводи најважније контролне факторе: политика употребе овог института, обука, надзор и одговорност. У складу са тим предлаже неопходне кораке у осигурању заштите слобода и права грађана.

Тематска целина је употпуњена разматрањем основних међународних докумената који се односе на заштиту људских права и полицијске етике.

Пети део дисертације носи назив „**Упоредни приказ модела криминалистичко-обавештајне делатности**“. Истраживањем је обухваћено пет земаља различитог правног система, али и организационог аспекта полицијске функције. Анализирани су модели криминалистичко-обавештајне делатности у Великој Британији, Сједињеним америчким државама, и земљама окружења: Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини. Поред тога, истраживањем је обухваћен и Европски криминалистичко-обавештајни модел као примарни облик организовања у земљама Европске Уније. Извршена је компаративна анализа приказаних модела са аспекта организације и ефикасности.

Шести део дисертације носи назив **Резултати емпиријског истраживања**, који се састоји из неколико делова. Први део садржи информације о методолошком приступу истраживања, циљевима и инструментима истраживања. Територијални оквир истраживања обухвата територију Републике Србије са тежњом за пропорционалним учешћем испитаника. На крају овог првог дела Кандидат представља механизме за контролу, обраду и анализу прикупљених података. У другом делу ове тематске целине Кандидат је представио резултате до којих је дошао у спроведеном истраживању. Врши се анализа најважнијих питања везаних за криминалистичко-обавештајну делатност (терминологија, политика деловања, обука и надзор у криминалистичко-обавештајној делатности, извори информација, итд.).

Последњи део дисертације садржи закључке и предлоге. У закључцима приказује резултате спроведеног теоријског и емпиријског истраживања, док у предлозима указује на могућности побољшања модела криминалистичко-обавештајне делатности. Кандидат даје конкретне предлоге за унапређење криминалистичко обавештајног модела у Србији.

6. Научни резултати докторске дисертације

Истраживањем су поткрепљене полазне хипотезе о неопходности имплементације и унапређења модела криминалистичко-обавештајне делатности. Примена криминалистичко-обавештајних метода и техника омогућује органима безбедности да не истражују само поједина кривична дела која су већ извршена, већ да фокус усмере ка извршиоцима (нарочито оним обавештајно интересантним и приоритетним), те кроз механизме контроле и прикупљања информација у предпољу криминалитета достигну критичну предност у заштити друштва од угрожавања.

Један од веома важних резултата до којих је кандидат дошао у раду на дисертацији су и препоруке и предлози *de lege ferenda* који, по ставу Кандидата, треба да доведу до ефикасног имплементирања модела криминалистичко-обавештајне делатности. Међу не малим бројем предлога и препорука овог карактера, посебно треба поменути следеће:

1. Кандидат се залаже за успостављање модела криминалистичко-обавештајне делатности у полицијским организацијама који мора

обухватити све нивое организације полиције. У противном, уколико се таква делатност практикује само у специјализованим криминалистичко-обавештајним јединицама могу се јавити одређени проблеми од којих су два најважнија. *Прво*, информациони системи биће ускраћени за вредне информације које могу да прикупе и доставе остали службеници. *Друго*, формирање посебних јединица које ће спроводити криминалистичко-обавештајну делатност условиће да остатак службеника полицијске организације настави са спровођењем традиционалних (реактивних) облика начина рада, што може условити несарадњу и неразумевање између ове две групе службеника.

2. Кандидат предлаже да процес прикупљања информација треба да буде *организован на више нивоа*, и то:

- *Ниво свих овлашћених службених лица Министарства унутрашњих послова* (План прикупљања инфомација, дефинисање приоритета и др.).

- *Ниво других службеника државних органа и институција*, као што су царина, пореска полиција, комунална полиција, републичке инспекције и др.

- *Ниво заједнице и других јавно-приватних партнера;*

Овакав процес у којем ће поред традиционално укључених полицијских службеника, бити и укључени други државни органи и институције, заједница и остали јавно-приватни партнери, може се успоставити кроз имплементацију система пријављивања сумњивих и криминалних активности.

3. Развијати процес размене криминалистичко-обавештајних информација кроз унутрашње и спољње партнерство као основни услов за функционисање модела.

4. Правно регулисати коришћења информатора у оквиру кривичног поступка. У овом контексту информатор (као институт који сублимира постојећу улогу информатора и сарадника) и даље би примарно остао криминалистички институт, али би у изузетним случајевима могао да добије процесни статус.

5. Кандидат анализира и предлаже општи (професионални и етички) оквир процеса рада са људским изворима информација.

6. Ефективнија контрола криминалних активности се постиже мобилизацијом и повезивањем других субјеката/институција у друштву.

7. Успостављање централизоване организационе структуре на нивоу МУП-а у форми „Криминалистичко-обавештајног система – КОС“ који би представљао централну тачку прилива информација и у чијем саставу би били обједињени послови прикривених полицијских метода, представља још један од предлога. Оваква централна и јединствена база података омогућила би знатно квалитетније тумачење криминалног окружења и стварање шире слике о претњама, што би било од користи доносиоцима одлука.

Истичемо и чињеницу да је у раду, потврђена општа хипотеза да *усвајање и успостављање модела организације полиције заснованог на криминалистичко-обавештајној делатности, односно раду полиције вођеном обавештајним информацијама (који је компатибилан са савременим међународним стандардима и принципима "најбоље праксе"), доприноси ефикаснијем супротстављању криминалитету.*

Извршеном дескриптивном анализом и класификацијом правних и криминалистичких аспеката, дошло се до сазнања о битним чињеницама и карактеристикама модела криминалистичко-обавештајне делатности, што у одређеној мери употпуњује научно – теоријску мисао и доприноси унапређењу његове практичне, нормативне и криминалистичке делатности остављајући простора новим истраживањима.

7. Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Докторска дисертација кандидата Владимира Шебека под насловом „*Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета*“, на јасан начин приказује различите моделе криминалистичко обавештајне делатности, њихове карактеристике, предности, недостатаке, тенденције које у њиховом сагледавању постоје. У раду је указано на кључне теоријске и методолошке проблеме који захтевају даља истраживања и унапређења како би криминалистичко обавештајна делатност била прихваћена у науци и у пракси. На многе теоријске и методолошке дилеме и проблеме Кандидат је покушао да понуди логична и прихватљива решења.

Практични резултати докторске дисертације огледају се у томе да је у раду предложен модел криминалистичко обавештајног рада који представља значајно унапређење постојеће праксе. На компаративном приказу светских решења, истраживању домаће праксе и анализи слабости које се испољавају у њој, Кандидат је предложио побољшања домаћег модела који би требало да буде ефикаснији у контроли криминалитета, уважавајући при том, потребу заштите људских права и слобода.

8. Начин презентовања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације биће презентовани на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, који ће за тему имати проблематику криминалистичко-обавештајне делатности и допринос овакве полицијске активности у контроли криминалитета, као и кроз објављивање научних радова у домаћим и иностраним категорисаним часописима и зборницима. Делови садржаја дисертације могу бити коришћени и у процесу криминалистичко-обавештајне едукације полицијских службеника и студената.

III. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата Владимира Шебека, под називом *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета*, садржи оригиналан научни допринос те је подобна за јавну одбрану.

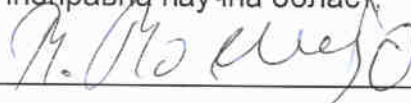
IV. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнете оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Владимира Шебека, под називом **Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета**, испуњава све услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

У Крагујевцу,
27.11.2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ,

Проф. др Божидар Бановић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа кривичноправна научна област;

Проф. др Зоран Ђурђевић, ванредни професор Криминалистичко-полицијске академије у Београду, ужа кривичноправна научна област;

Проф. др Бранислав Симоновић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа кривичноправна научна област, ментор;

